

GONDOLATOK AZ ÚJ SZOLGÁLATI SZABÁLYZATHOZ*

A Szolgálati Szabályzat honvédségünknek azért a legfontosabb alapvető szabályzata, mert minden fegyvernemre és karra, testületre, a honvédség minden egyes tagjára egyaránt kiterjed.

Köztársaságunk fegyveres erejének, a demokratikus honvédségnek új, a demokrácia szellemében készült Szolgálati Szabályzatra mulhatatlanul szüksége van. Nem kétséges, hogy a napjainkig használatban lévő Szolgálati Szabályzat, amely a magyar királyi honvédség számára az 1875. évben készült szabályzat elvi határozványain alapszik, ma már nem állja meg a helyét és lényeges változtatásra szorul.

Az előző rendszer m. kir. honvédsége a monarchia közös hadseregének hagyományain alapult, annak szelleméből táplálkozott és a volt cs. és kir. hadsereg külsőségeiben megnyilatkozó formaságait is igyekezett átvenni. Hogy mennyire nem járt önálló utakon, azt a legfontosabb katonai szabályzata, a Szolgálati Szabályzat (rövidítve: Sz. Sz.) megalkotása bizonyítja.

Felette érdekes, ha a fentiek igazolására egészen röviden összehasonlítjuk nagy vonalaiban a régi, 1875-ben készült, az „Összmonarchia“ szempontjait szolgáló szabályzatot a félévszázaddal később, 1931-ben, Gömbös honvédelmi minisztersége alatt kiadott, mai napig érvényes Sz. Sz.-tal, amelyet 1931 augusztus 1-én léptetett életbe az akkori honvédelmi kormányzat az addig érvényben lévő 1875. évi Sz. Sz. hatályon kívül helyezése mellett.

A két szabályzat tartalmi beosztása csaknem változatlan. Az új szabályzatban csupán formailag, a változott helyzetre való tekintettel, stiláris szövegmódosítások és apróbb újítások szerepelnek.

A most készülő Sz. Sz.-unk megalkotásánál önkéntelenül felvetődhet a kérdés: vajjon elfogadjuk-e alapnak a régi szabályzatot és csupán stilárisan és a változott viszonyokra tekintettel változtassunk rajta.

Talán közel járunk a helyes megoldáshoz, ha az új Sz. Sz.-nál követendő elvként a következőket javasoljuk: ami a gyakorlatban bevált és helyesnek bizonyult, azt mentsük át. De a szabályzatot mint egészet, dolgozzuk át.

* Örömmel adunk helyet ennek az aktuális témának. Olvasóink tájékoztatására közöljük, hogy H. M. rendelet már felállította az új Szolgálati Szabályzatot szerkesztő bizottságot, amely további munkájánál ezt az értékes hozzászólást is tekintetbe veszi. Helyes volna, ha bajtársaink közül e lap hasábjain minél többen szólnának hozzá a témához.

A régi szabályzat pattogó cs. és kir. reminiscenciákat ébresztő generálisai helyett új szabályzatunkban a demokrácia népszerűtő, parancsnokbajtársai intézkednek. A régi szabályzatnak a nagyhatalmi állást szem előtt tartó vagy annak emlékeiből táplálkozó rendelkezései helyébe a tényleges helyzetet felismerő, szerény lehetőségeinkkel számoló határozványai lépjenek. Az új szabályzat ezen felül ne legyen holt paragrafusok halmazata, aminek megértéséhez egyetemi végzettség kell, s amelyeket többféleképpen is lehet értelmezni. Világos, rövid, egyszerű és szabatos stílusban írjuk meg az új szabályzatunkat. Legyen a kifejezőmód magyaros és tartózkodjunk a hivatali stílus mesterkéltségétől és idegenszerűségeitől (főleg germanizmusaitól).

E kis dolgozat szűk kereteit meghaladná, ha az új Sz. Sz. felépítésére, belső szerkezetére, tartalmi elrendezésére tenne javaslatot. A formától függetlenül, a belső tartalommal kapcsolatban, csupán egy-két jellegzetes példát említünk fel annak kimutatására, milyen változtatásokat remélünk; miket gondolunk elhagyni a régiből és miket felvenni az új szabályzatunkba.

A honvéd kötelességeit és magatartását rendező szakaszokat a demokratikus világnézetnek megfelelő tartalommal kellene megtölteni. Ami a honvéd politikai tevékenységére vonatkozik, az végleges és világos formába öntendő. Ne lehessen többféleképpen értelmezni és helyenként és pártállásonként máshogyan magyarázni. Vagy megengedi a szabályzat a honvédegyén politizálását, vagy nem. A jelenleg érvényben lévő rendelkezése, mely szerint a honvédség tagjai politikai pártoknak tagjai lehetnek, de a honvédségen belül semmiféle pártpolitikai tevékenységet nem fejthetnek ki — szerintünk a nehézségeket nem oldja meg. Hasonló rendelkezés, hogy a honvédség tényleges egyénei nyilvános politikai gyülekezeten egyenruhában, fegyver nélkül mint hallgatók résztvehetnek, felvonulásokban, tüntetésekből csak polgári öltözetben.

A régi szabályzathól átvett „Legfelsőbb Szolgálat“ kifejezés megszüntetendő. Mi csak egyféle szolgálatot ismerünk, azt ellátjuk legjobb tudásunkkal. Az 1875-ös időkből származó fölé- és alárendeltségi viszony, följebbvaló és előljáró, szolgálati elsőbbség fogalma szövegezési formáját egyszerűsíteni kellene. A függelem kifejezést, mely a magyar nyelvben teljesen ismeretlen, ki kellene küszöbölni. Nem szükséges, hogy olyan katonai szaknyelvünk legyen, amelyet az átlagos magyar ember első hallásra nem ért meg. A függelem fogalmi körét a fegyelem terminus technikusa természetszerűleg magába foglalja. A „függelem“ és a „függelemsértés“ meghatározás kirívó példája katonai nyelvünk rosszhangzású magyartalan kifejezéseinek, ezért ki kell maradnia az új szabályzathól.

„Minden kérelmet jól meg kell fontolni; megokolatlan kérelmekkel tilos az előljárót zaklatni“ — mondja a szabályzat. Még jó, hogy a zaklató alárendeltet nem sújtja fenytéssel. Az új szabályzatunkban az ilyen antidemokratikus hangnemmél remélhetőleg nem találkoznak. A panasszal foglalkozó fejezet a panasztevő befolyásolását tiltja, egyben azonban minden előljáró kötelességévé teszi, hogy a panaszost téves

nézeteiről felvilágosítsa. Nyilvánvaló ellentmondást tartalmaz e szabály, hiszen az előljáró felvilágosításai a panasztevő befolyásolását is jelentheti.

A szabályzat kiszabott fenytések miatt elismert panaszt, de csak a fenytés letöltése után. Igazságérzetünk tiltakozik az ilyen megoldás ellen. A panasztevés miatt a fenytethezőséget az új szabályzatnak meg kellene szüntetnie. Nem kétséges ugyanis, hogy számos panaszt a megtorló fenytéstől való félelem nem hoz napvilágra. Mindezeket a kívánalmakat kellően összhangba lehetne hozni a szükséges fegyelem fenntartásának követelményeivel is.

A szabályzat kimondja, hogy egyes parancsnokok a takarodón túl terjedő kimaradás kedvezményét ideiglenesen az egész legénységtől megvonhatják. Ezt az egész egyért, egy az egészért elvet nem tartjuk demokratikusnak. Nem értünk egyet olyan elvvel, mely szerint egy bűnös miatt esetleg kilencvenkilenc ártatlan szenvedjen. Az egyén jogát az ilyen túlkapások ellen is szeretnénk, ha megvédené az új Sz. Sz. Az ilyen kollektív felelősségrevonás különben sokban emlékeztet a megszállt lakosság túszkivégzéseire, ha az elvi szempontot nezzük.

A fegyelem fenntartását és megszilárdítását a parancsnokok állandó példaadásával, a beosztott bajtársak nevelésével és meggyőzésével véljük legcélszerűbben elérni, nem pedig a napi foglalkozásokban kifáradt legénységnek a napiparancs kihirdetéssel egybekötött különböző fegyelmező tortúrákban való részesítésével. Az új Sz. Sz. tartalmazza rendelkezést, hogy a napiparancs hirdetés az legyen, ami a neve: a parancsok közlése. Utána a legénységet jogos pihenésétől elvonni ne lehessen különböző fegyelmező gyakorlatok címén. Ha a fegyelmezésre szükség van, a parancsnokok végeztessék e gyakorlatokat a napirenden belül, de ne lehessen a mindenkori napos tiszt kényekedve szerint a napi elfoglaltságot még órákig megtoldani parancskiadás utáni fegyelmezés jogcímén.

A polgári ruha viselésének szabályozása is új alapra kell, hogy helyeződjen. Nincs szükség arra, hogy a szolgálatmentes időben a tiszt és legénység között polgári ruha viselésében különbség legyen. Szolgálaton kívül a honvédség bármely tagja viselhessen polgári ruhát. Viszont szolgálati időben, szolgálati helyen, bármily szolgálati ténykedéshez — irodában is — az egyenruha kötelező viselését tartjuk célszerűnek.

Mint az 1875. évben kélt szabályzatból átvett időszertűlen furcsaságot említjük fel a Sz. Sz. 309. (501) pontját, amely előírja, hogy a küldönc 6 lépésnyi távolságban kövesse az előljárót, akit kísér.

A fegyelmi fenytésekre kitérve, hangsúlyozni kívánjuk, hogy a demokratikus honvédségben az átnevelés, felvilágosítás, meggyőzés folytán a fegyelem oly magas fokát kell elérni, hogy a legénység fenytésére csak ritkán és súlyos esetben kerüljön sor. Viszont az is igaz, hogy egyes fegyelmezetlen és szándékosan rendbontó antiszociális egyénekkel szemben módot kell nyújtani szigorú, de emberies formában a fegyelem fenntartására — éppen a többi fegyelmezett honvédbajtárs, az egész honvédség és ezzel a demokratikus Magyarország érdekében. Az eddig érvényben volt rendi fenytések közül az illetmény-

nyel való szabad rendelkezés korlátozásait megszüntetendőnek tartjuk. Úgyszintén a kihallgatáson teljes felszerelésben — esetleg lóháton — történő többszöri megjelenés nevetségessé tevő módszerében sem látunk alkalmas eszközt demokratikus honvédségünk fegyelmének fokozására. Ugyanígy nem tartjuk célszerűnek, hogy büntetésből soronkívül többször valakit szolgálatba vezényelnek, vagy bármely szolgálati munkát vele huzamosabb ideig végeztetnek.

A szabályzatszerkesztéshez még technikai szempontból volna egy-két elgondolásunk. Tartalomjegyzéken kívül legyen a szabályzathoz betűsoros tárgymutató. Ne legyen a szövegrészben utalás a szabályzat más pontjaira, hanem tömören címszavakban ismételjük meg azt a rendelkezést, amire esetleg sokkal körülményesebb módon utalnánk. Ne legyen az új szabályzatnak „Későbbben kerül kiadásra“ című melléklete.

Az új Szolgálati Szabályzat a honvédség alapvető szabályzata, fontos tehát, hogy minden tekintetben megfeleljen a demokratikus követelményeknek.

Móra László

A SVÁJCI MILICHADSEREG

1. Általában.

Az ország területe: 47.347 km²; lakosainak száma: 4,163.000; népsűrűsége: 101 km²-ként; országhatárának hossza: 184,5 km; hasznot-hajtó földfelülete: 33.637,7 km² = 71,7%; hasznot nem hajtó: 13.708,5 km² = 28,3%.

2. Véderőrendszere.

A svájci szövetségi hadsereg az általános védkötelezettségen alapuló tiszta milichadsereg. A katonai közigazgatást, a „kiképzőkart“ és az „erődök védőrségét“ kivéve, más alakulatot, vagy szervet állandó szolgálatban nem tartanak. Parancsnoksági törzsek és csapatok csak bizonyos, pár hétig tartó „iskolák és tanfolyamok“ megtartására kerülnek összeállításra.

A védkötelezettség:

a) személyes szolgálati kötelezettségből (kiképzési és tényleges szolgálatból) és

b) a katonai szolgálatra való alkalmatlanság, vagy a katonai szolgálattaljesítés elmulasztása esetén, a honvédelmi adókötelezettségből áll.